בסוד שיח

שאול שיף

"גשר" במשבר פנימי קשה

הגרעין הקשה הנאמן ליו"ר "גשר", ח"כ דוד לוי, אינו מסתיר עוד את הסתייגותו מח"כ מקסים ליר, שלטענתם סיכל את "גשר" והדחיק ממנה ציבור גדול של אוהדים. ההסתבכות הזאת שוב העכירה את היחסים בין שני האחים. נאמנים של דוד לוי קובלים, כי מקסים גרר אותם להרפתקאה בבחירות להסתדרות הכללית, בהופעה המשותפת עם מר"צ, ודילדל אגב כך את מאגר הכספים של "גשר" עד לתחתית. במצב הכספי הנוכחי של "גשר", אין באפשרותה לסייע למועמדים ברשויות המקומיות המוזהים עמה. "יר לרגע זה, לא ברור לנו מה בעצם חיפשנו בהסתדרות, ומה היינו מצאים שם במצב האופטימלי". השקענו מיליונים בבחירות הללו ולא נשארנו עם גרוש."

דוד לוי חש עצמו נטוש מצד כמה מחבריו, שראו אישית לקדימה והם השתלבו בתפקידי מפתח. על אחד מהם התבטא: הוא עלה על האוטובוס ואינו מסתכל עוד כלל מי עומד מאחוריו.

דוד לוי מחפש את ה"קאם בק" שלו והפעם בלי הכתבות על עיסקת חבילה, שתכליתה להבטיח את שילובם ברשימה לכנסת של כמה ממקורביו.

יוזעצי של רוני מילוא השוקר על הקמת מפלגת מרכז, מוזהרים אותו מפני אפשרות שילובו של דוד לוי ברשימה, משום ניזקו האלקטוראלי העולה על תרומתו בניום מצביעים.

גנבים לרבבות

המשבר הכלכלי הפוקר את רוסיה, נותן אותותיו בעלייה המשמעותית ביותר של מספר הגנבים והפורצים במדינה הזאת.

יהודים הגרים במוסקבה, שנתבקשו להגיע לישראל לתקופה מוגבלת, הסבירו, כי אין הם יכולים לעזוב את ביתם בימים אלה אפילו למספר שעות, משום שגם שכנים טובים בעבר, הנתונים במצוקה כספית וקיומית, הופכים כיום גנבים בעל כורחם. העתונות במערב אינה מסקרת את התופעה הזאת על היבטיה המזוויעים. משפחה היוצאת לקניות ומשאירה את הבית ללא השגוף, עלולה למצוא את הדירה עם שובה כשהיא נקיה מקעט הרכוש הנייד שיש בה. כדי להתקיים חייבים לגנוב ולפרוץ במקרה הצורך. בעלי היכולת הגבירו את השמירה סביב ביתם וסביב עצמם ומשפחות עניות דלות אמצעים חוששות ממשפחות עניות יותר.

המציאות הקשה הזאת תזרז עלייתם של יהודים ומשפחות מעורבות מרוסיה לישראל, כבל שיש'כנאי כי המשבר הכלכלי אינו סיפור שייגמר בתוך מספר חודשים.

מי שיעדיך היסב לקלוס את הגל החדש של העולים מרוסיה, הוא מרכז ארכיבוזה בישראל. המרכז - מימודו של רבה ואב"ד של מוסקבה, הרב פנחס גולדשמידט, קם כדי להבטיח ששום עולה, ילד כמבוגר, לא תקטע שיבתו ליהדות, שהחלה בקהילות השונות על-ידי הרבנים והשליחים. המרכז מצוייד במאגרי מידע ממוחשבים ולו פעילים הערוכים לקלוט נשמית ורוחנית את העולים עוד בהכנה לעלייה ומכבש המטוס בארץ.

חצי מיליון דולר למניעת קיטוב

רב העיר מגדל העמק ונשיא מוסדות "מגדל אור", הרב יצחק דוד גרוסמן, הקים בימים אלה תשתית לתנועה שהוא יעמוד בראשה ואשר מטרתה למנוע קיטוב בין הדתיים-חזיזונים.

הפרסמאכי הידוע מוטי מודל, יכהן כיועץ, מרכז ומנהיל של הקמת התנועה. בפגישת היסוד שהתקיימה במלון "דן" השתתפו נוסף על מוטי מודל הרב גרוסמן: ח"כ דוד (דודו") זילברשלג (טופר, עתונאי, מו"ל ופרסומאי), אל"מ אירית עצמון (לשעבר בדובר צה"ל), אלכס לוין (יו"ר "מקור ישראל"), עודד באר"י (סופר ובמאי) חנן בר-סלע (מוסיקאי ומפיק) עו"ד עודד ("דדי") לוינטון (גל"ץ), פירזה לטנר (עתונאית, אשת עסקים) ואחרים מקשורים בפרסום מודל או מקורבים להרב גרוסמן.

הרב גרוסמן פתח את הישיבה בהצהרה ולפיה: "אני מבקש להקים ולעמוד בראש תנועה אשר אליה יוכלו להצטרף כל מי ומי החושבים, הוידעים ומכירים את הבעייה האקוטית במרינם-ישראל, והמוכנים לתרום למניעת הקיטוב בין הדתיים לבין חילוניים".

החולם בשיבשה הגדל כי התנועה תשתף פעולה עם כל גוף דוגמת "רוח טובה", "צו פיוס", שיביא לקירוים המטרה הנ"ל. בימים הקרוביים יחל בהחתמה על פטיציה של אישי ציבור וחברה, שתקרא לקירוים ההבנה וההידברות בעם.

הרב גרוסמן ניים מחבריו בארה"ב סכום של חצי מיליון דולר לקידום המטרה הנ"ל בסיבוב הראשון שלה.

בין המבצעים שהרב גרוסמן נתן להם את ברכתו: עריכת "טיש" עם יי"ש, המין ופפשידות, שבו יסבו ליד שולחן אחד דתיים וחילוניים, סופרים ואמנים ובין שיחה לאכילה יפרוק כל אחד את מטענו מתוך דיבוק חברים ואהבת ישראל. ב"טיש" הראשון אמורים ליטול חלק מהעובדים של אי.סי.אי. טלקום. "בית התפוצות" ברמת אביב יהיה האכסניה המארחת ומנכ"ל "בית התפוצות", ד"ר דוד אלכסנדר יוביל את האירוע שיהיה ניסיוני ועל-פיו יופקו הלקחים ויוכנו ה"טישים" הנוספים, שברעיון יש מצד אחד הרב גרוסמן ומצד השני אישיות חילונית ובלבד שלא תהיה פוליטית. הזוכרו שמותיהם של מוקי צור ונחמן שי.

התק"מ הסוף?

שבועון התנועה הקיבוצית המאוחדת, "הקיבוץ", מפרסם בגיליונו האחרון כתבת ענק של אחד מעוזריו, הקוראת לחיסולה של התנועה הקיבוצית "באופן יפה ומכובד".

עם כל הוויכוח האידיאולוגי העמוק, בין הציונות הדתית לבית התק"מ, אין שמחה לאיד על כך. שמפעל אדיר זה עומד בפני קריסה ושרעיון הקיבוץ שאין דומה לו בעולם, הולך ומתאדה.

כותב עוזרא דלומי, חבר קיבוץ ראש הנקרה: "אנחנו צריכים להתגרש מעצמנו, כלי לאבד את עצמנו לדעת. להיפרד מהקיבוץ באופן יפה ומכובד, במקום הסדרי נושים משפילים. נעשה זאת בהלוויה מפוארת, לפחות כמו זו שהיתה לנסיכה דיאנה. אחרי הכל גם אנחנו היינו פעם נסיכי הארץ הזאת. חבל על הזמן חברים. רעיון הקיבוץ הוא צודק, יפה ונשגב אבל הוא כבראה גדול עלינו. איש אינו רוצה בנו וגם אנחנו לא רוצים את עצמנו כמו שאנחנו נראים. חבל על הזמן. בואו נסגור תריסים. השמש בחוץ, כתמיד, תמשיך לזרוח..." עצוב.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

הרבנית שזכתה לראות את האושפיזין

במוצאי יום הכיפורים, זמן רב לאחר שנסתיים הצום, ראו בני הבית, כי הרבנית רבי מיכל מזלוטשוב (מתלמידי הבעש"ט) זי"ע, יושב בחדרו מהודהד ומעונן ואינו טועם מהאוכל שהונח על שולחנו.

קראו לרבנית, צדקת בזכות עצמה, שתבדוק מדוע ממשיך רבי מיכל בצום. נכנסה הרבנית לחדרו של הצדיק ושאלה אותו מדוע הוא יושב עדיין בתענית בעוד כל בית-ישראל שברו כבר את הצום ועסוק בתקיעת תערות הסוכה? השיב לה רבי מיכל: הכיצד אוכל להכניס אוכל לפי ואין לי עדיין אתרוג לחג הקרב ובא, וגם לא אדע מאין אשיג כסף לקנות אתרוג שראוי לברך עליו? הרגיעה הרבנית את בעלה וטיפרה לו, כי עדיין נותרו בידה שני הלומים שנתפרנו על מטפחת ראשה בהיותה כלה, בעוד שאר היהלומים כבר נמכרו, כדי לקנות בכספם אוכל לבני הבית. "ואמנם" – הוסיפה הרבנית – "חשבתי לשמוח את שני היהלומים הללו למימן הוצאות תתונת בנגו ר' יוסף (רבי יוסף מיאמפולא זי"ע) אך מה לא אעשה שתשרה המנוחה והשלוה בנפשך ותפסיק כבר את הצום?"

נעתר רבי מיכל הקוה"ט להפצרות אשתו ולהצעתה, שכר את צומו והכין עצמו לצאת לדרך, כדי לקנות "ארבעה מינים". למחרת קרא לבניו וביקשם להקים את הסוכה, מאחר ואין הוא יודע מתי יחזור לביתו מהנסיעה הזאת. ואכן, רק בערב חג הסוכות ממש, חזר רבי מיכל כשהאתרוג בידו.

בליל התקרש החג. בעת שרבי מיכל ניגש לקדש על היין בסוכתו, נעמדה הרבנית בפתח הסוכה, לשמוע את בעלה מקדש. לפתע פרצה בבכי מר ולא ניתן היה להרגיעה. לאחר הקידוש שאלה בעלה הצדיק לפשר בכיה. אמרה לו הרבנית: "איזה עולם הזה! נפל בחלקי, יודע אתה היטב, אך זאת היתה נחמתי בעוניי, שמדי שנה בשנה בחג הסוכות, הייתי זוכה לראות את האושפיזין הקדושים, ומזה היתה חיותי לכל השנה. והנה היום, כאשר נכנסתי לסוכה לשמוע אתך מקדש על היין, חשך עולמי בעדי כשלא ראיתי את האושפיזין. אמרתי לעצמי ודאי עוונותי גרמו, כי קלקלתי את מעשי וממילא אבדו ממני גם עולם הזה וגם עולם הבא". דחה רבי מיכל מיד את דבריה ואמר לה: "לא, כי עוונותי גרמו זאת", וכך התווכחו והתנצחו, בשל מי האושפיזין לא הגיעו עד אותה עת לסוכה. לבסוף הבטיח לה מפורשות, כי למחר תזכה שוב לראות את האושפיזין כמדי שנה בשנה.

ואמנם כן, בסעודת היום שבה הנהרה על פניה של הרבנית ושמחה הציפה את כל יושותה, לאחר שזכתה לראות את האושפיזין קדישין.

בעבור ימים אחדים, נשאל רבי מיכל על פרשת האושפיזין, שנערכו מסוכתו בליל התג אך שוב נראו למחרתז והוא גילה את סיבת הדבר. ומעשה שהיה כך היה: מול ביתו של "הולוסשובער" היתה כנסיה, שעליה התנוסס צלב. בעת שהיה מקים את הסוכה בחצר הבית, היה צלו של הצלב נופל על המתחם שבו הוקמה הסוכה. כדי למנוע זאת, היה מכוון מדי שנה, בעת בניית הסוכה, שלא ייראה הצל על הסוכה או ריצפתה. אלא שבאותה שנה, כמצויין, בנו בניו של רבי מיכל את הסוכה ובלא יודעין בנו אותה בשפתחה מכוון, להבדיל, כנגד הכנסייה. אשר-על-כן נמנעו האבות הקדושים לעבור את פתח הסוכה, כיוון שצל הצלב הגיע לשם. כאשר הבטיח רבי מיכל לאשתו הרבנית שלמחרת תזכה לראות את האושפיזין, היה זה בבחינת צריך גורר והקב"ה מקיים. השמים התקדרו בעבים והסתירו את השמש והצל שכת בעולם והשתי ועדה לא נראה על סוכתו של רבי מיכל ולכן יכלו האושפיזין הקדושים להיכנס לסוכה. ("צאנז")

מקורו של המנהג להזמין את האושפיזין לסוכה, הוא בדברי הזוהר (פרשת אמור): תא חזי, בשעתא דבר נש יתיב במדורא דא וגו'. והתרגום (על פי הסולם) "בוא וראה, בשעה שאדם יושב במדור הזה, בסוכה, שהוא צל האמונה, השכינה פורשת כנפיה עליו מלמעלה ואברהם שהוא חסד, וחמישה צדיקים אחרים שהם סוד צבורה, תפארת ונצח, הוד, יסוד – עושים משכנם עמו. אמר רב אבא, אברהם וחמישה צדיקים ודוד המלך שהוא מלכות, עושים משכנם עמו".

*

הארמו"ר מקלויזנבורג-צאנז, רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצוק"ל, היה נוהג לנסק את הסוכה, בעת שנכנס לתוכה וביציאתו, והרבורים מובאים באליהו רבה בשם השל"ה הקדוש. "ראיתי בני עלייה, היו מנשקים המצות והמרור וכל המצות בעת מצוותן, וכן סוכה בכניסתו ויציאתו וכן ד' מינין שבלילה, והכל לחבב המצוות".

והאדמו"ר מצאנז סיפר, כי אצל מרן בעל ה"דברי-חיים" זי"ע, היו מעמידים לירו כסא מיוחד עבור האושפיזין, וכשהיו החסידים נדחקים סביבו, הזהיר אותם לבל ידחפו את האושפיזיא.

בספרו עבודת הקודש כותב בעניין זה החיד"א: "ויצוה להביא כסא ומעיל מפואר על גבה לזכר ז' אושפיזין עילאין קדישין, מעין דוגמא שעושים ביום המילה, כסא לאליהו הנביא זכור לטוב. וכתוב בזוהר הקדוש, ראי לא מתקין ליה כסא – לא אתי. זאת היתה להזדרדים לדבר ה', להזמין כסא לז' אושפיזין עילאין קדישין".

*

חסיד אחד נכנס בערב יום הכיפורים לבית הכנסת כשהוא שיכור ומסמ של מיפתן בית הכנסת נפל שדוד ונרדם. כשהתפללים התרכזו בתפילת שמונה-עשרה, התעורר השיכור וצעק בקול גדול: "אתה הראת לדעת וכו'". כשהתאושש משיכרותו, שאלו אותו הכך נהגים בערב יום הכיפורים לשתות ולהשתכר? וסיפר שבערב יוהכ"פ נודע לו שהפרץ הודיע לבור בלא, יהודי שלא שילם לו עבור חכירת חמת המים ולבו לא נתן לו, שכך "ישאר יהודי כלוא ביום הקדוש. הוא רץ לברר כמה דברים אמורים, ונאמר לו, כי גובה החוב הוא 150 זהובים. סכום עצום, במיוחד בשביל בני כפר שכולם שם עניים מרודים. ובעוד הוא אובד עצות, עבר על-פני פונדק ושמע קול צחוק, קול מצהלות יהודים שישבו ושתו, תוך כדי משחק קלפים. נכנס החסיד לפונדק והתחנן בפני היהודים שיפסיקו במשחקם ואת הכסף יתנו לו לפדות את היהודי מהפריץ. אבל הם לענו לו ולא שמעו להפצרותיו. לאחר תחינות אין ספור, הציע אחד הקלפנים: נעשה עסק על כל כוס משקה (י"ש) שתשתה תקבל חלק מהכסף. והוא, החסיד, היה להוט להציל את היהודי הכלוא בבור שחת מצחין, הסכים לעיסקה. וכך שתה עוד כוס ועוד כוס עד שהיה בירוי הכסף הדרוש, 150 זהובים לפדות את היהודי. ובאותן שניות החל גם ראשו מסתחרר והוא בשארית כוחותיו רץ לבית הפריץ, זרק את הכסף על השולחן ושיחרר את היהודי. משם הלך שיכור כלוט לבית הכנסת, מתנדנד ומשהקך עד שנפל בפתח בית הכנסת. משמשמע רב בית הכנסת את הסיפור, אמר עליו, שאת פדיון נפשו עשה כבר עם מסירות הנפש שלו, להציל יהודי מהיד הרשעה והוא אכן כבר במצב של זמן שמחת-תורה, ולכן הוא צעק בעיצומה של תפילת שמונה עשרה: "אתה הראת".

*

וישנם הנוהגים להדליק שבעה נרות בכל אחד מימי חג הסוכות, בלילה וביום, לכבוד השבעה אושפיזין קדישין.

וכתב ב'אלף למטה': וטוב לקבוע שיחר נאה ברברי תורה מהעניין האושפיזין. כגון, ביום ראשון יאמר עניין אברהם, וכן בשאר ימות החג, דבר יום ביומו".

עורכת המוסף: נעמי גולן